

„A veszély, mint magánjogi tényező” címen tartottak előadást. Az előadásokra és a vita során felszólalók észrevételeire legközelebb bővebben visszatérünk.

A legközelebbi előadások sorrendje: 1924. november 11. dr. Szőke Sándor: Szerzői jog és tisztességtelen verseny; november 18. dr. Rakonitz Dezső: A korlátolt felelősségű társaság; november 25. ifj. dr. Szigeti László: A szerződés-szegési szankciók átalakulása; december 2. dr. Wagner György: Aktuális kérdések a részvényjog köréből. A társaság vendégeket szívesen lát.

A „Polgári Jog” vacsorája dr. Meszlény Artur tiszteletére. A szerkesztőség dr. Meszlény Arthurnak, a lap főszerkesztőjének ötven esztendőös születésnapját vacsorával ünnepelte meg, amelyen jogéletünk számos kitünősége is megjelent. A szerkesztőség nevében dr. Beck Salamon üdvözölte az ünnepeltet, akinek válasza után dr. Szladits Károly, dr. Grünhut Armin, dr. Lengyel Aurél és a lap fiatal gárdája nevében dr. Wagner György szólottak. A jól sikerült összejövetel kellemes tanuságtétel volt a főszerkesztőt övező tisztelet és szeretet és a közös munka összeforrasztó ereje mellett is.

Ügyvédség.

Ügyvédi bűnkrónika. Egyik nap aktalopásért tartóztatnak le egy ismert kriminalistát, másnap csalásért fegyházra ítélnék, harmadnap zsarolásért, negyednap vesztegetés miatt büntetnek meg egy kollegát. A békés polgár reggeli kávéja mellé, ujságja mindennap harsogó alcimekkel pompázó ügyvédi krimináliák leírását prezentálja és a törvényszéki tudósítás, amelyben ezelőtt az ügyvéd legfeljebb mint egy közérdekű jogeset irányítója, vagy nagy védelem hőse jelentkezett: most külön ügyvédi bűnkrónika rovattal gazdagodhatik.

Mi történik itt? Az az ügyvédség, mely a Törvény és Igazság legbuzgóbb őre, a Jog tiszteletének apostola volt, egyszerre elvesztette volna morális egyensúlyát? Lehetséges, hogy a kar, amely mesterségét a legnemesebb hivatássá emelte, amely a közélet megbecsülésére építette létének alapjait, leüllyedt volna olyan foglalkozási réteggé, amely mint a konjunktura napjaiban a hadseregszállító, vagy tőzsdebizományos, a bűnügyi statisztika rekorderét és az akasztófahumor népszerű áldozatait szolgáltatta? — Ne vessük el könyvedén a kérdést azzal, hogy néhány magáról megfélekedzett egyén cselekménye nem tüntethető fel szimptomatikus jelenségnek és

nem fogható fel kari problémaként. Ha a sebek gyors egymásutánban fakadnak ki az emberi testen, akkor az egész szervezet betegségére következtetünk. Másfelől az a kar, amelynek hivatása erkölcsi értékek védelmében és fejlesztésében tetőződik, nemcsak súlyos kollektív felelősség terhét viseli, de teljességében és minden egyedében külön is megszenvedi, ha egyik tagja vét az erkölcs integritása ellen. Minden ügyvédi bűncselekmény, vagy amit a közvélemény a sajtó egyrészének perverz hallalijában, annak lát, kimoshatatlan foltot hagy a kari becsület tógáján. — Jam proximus ardet Ucalegon — szálljunk magunkba, de nézzünk körül is: mi az oka az ügyvédi morál e katasztrófális sülyedésének?

Az ügyvédség egy évtized óta már nem az, ami volt. A politikai és társadalmi forrongások sok bomlasztó fermentumot oltottak a meggyengült szervezetbe; beözönlések idegen területről megbontották a kari tradíciók egységét; az általános elszegényedés végletekig élesítette a versenyt, irtotta hivatásunk tudományos tartalmát és művészi szépségeit. Kevés ember van, aki borsón is szépet álmodik. De a szegénység nem magyaráz meg mindent. Különösen nem ad megnyugtató választ arra, hogy válhatik legalább látszólag tömegjelenséggé a bűnözés abban a társadalmi rétegben, amely nemcsak etikai emelkedettségénél fogva irtózhat a büntől, de a büntetés bekövetkezésének biztonsága ismeretében, józan belátásában is vissza kell, hogy riadjon minden jogellenes cselekménytől. Ha tehát nem állítjuk azt, hogy valami szerencsétlen kiválasztás folytán az erkölcsileg terhelt egyének aránytalan tömegben lepték el az ügyvédi pályát, akkor a jelenség okait kutatva, messzebb kell mennünk — ingoványosabb és veszedelmesebb talajra.

Közéletünket a háboru előtt sem szabályozták az erkölcsi normák kategórikus rendelkezései. Az intézmények kereteit mindenkor esendő emberek töltötték ki és a hatósági szervek jogellenes intézkedései sokszor megcsufolták azt a morális magaslaton álló institúciót, amelynek tekintélyével és erejével léptek fel. Az ügyvédség legértékesebb sikereit éppen a közélet tisztaságáért vívott harcában aratta, mert ha az egyén gyakran meg is alkudott, a közvélemény egységesen vonult fel, valahányszor a társadalom erkölcsi oszlopait érte támadás. A háboru utáni idők ez etikai szolidaritást, a nyugati kultúra e hatalmas vívmányát is összetörték. A társadalmi, osztály és világnézeti harcok megrendítették az erkölcsi rend mindenek felett álló tekintélyét, a közhit és közigazság egysége számtalan egyéni nézet és meggyőződés részecskéire pattant szét. Az irimmoralitás, amely a közéletet azelőtt is súlyos tényezőként irányította, de amely ha uralkodott is csak titokban, megvetetten mozgathatta bábjait: most a régi istenek alkonyán

kimerészkedik „bizalmas“ beszélgetésekbe bujtatva a nyilvánosság elé és szemérmetlenül dicsekszik hatalmával.

Hogy e háttér borongó világitásában visszatérjünk az ügyvédség világába — mindenkor voltak az ügyvédi társadalomban is kétes száslaju lovagok, voltak kijárók, akik azzal foglalkoztak, hogy a diskrecionális hatáskörű hatóságok jóindulatát felük irányába fordítsák, törtető, akik az igazság kibogozásában nem a jog módszereit, hanem személyes tulajdonságaikban rejlő helyzeti előnyöket próbálták néha az igazság rovására — kihasználni. De ezek az urak sötétben éltek és sohasem mertek volna mesterségükkel a napfényre jönni — hacsak nem a tisztesség álarcában, vagy az álerkölcös köntösében. Ha valaki pályánkon haladni, nevet és előmenetelt akart szerezni, akkor arra törekedett, hogy jó magán- vagy hiteljogász, ékes szavu kriminálista hírébe kerüljön. Bizony ma lenéző mosollyal néznek az élheterlen „teoretikus“-ra azok a kartársak, akik büszkén hivalkodnak avval, hogy ismereteiket parcellázottabb területre specializálták: az egyik azt terjeszti, hogy rendőrtisztekkel jár egy kávéházba és mint ilyen, rendőrségi ügyvédnek hirdeti magát, a másikat főtárgyaláson sohasem hallottuk, de mint az ügyészség kedvence jelentkezik a feleknél, földbirtok ügyekben reklámoz és különböző rokoni és baráti nexusokra hivatkozik a harmadik, aki talán még egy telekkönyvi beadványt sem szignált soha.

A morális szolidaritás, az etikai értékelés egységének teljes felborulása kellett ahhoz, hogy a vesztegetés és bevalott tudatlanság kibujjon rejtekhelyéről és napfényben merje kürtölni, hogy ő irányítja az igazság útját. De emellett még valami. A köztudatba kellett átmenni az esetek, a történések sorozatának, amelyek fájdalom, arra a hitre vezetik a közönség figyelmét, hogy talán van is valami magja a károgó zsvajznak: talán mégsem mindig az igazság győz az érdekek harcában. Mi sem természetesebb aztán, mint hogy a publikum, amely nem az etika mérlegén méri érdekeit és amely az ügyvédben is lényegében nem az igazság bajnokát, hanem a maga praktikus igazának eredményes védőjét akarja látni: ügyének vitelet szivesebben bizza arra, aki nyiltan hirdeti, hogy az igazság bizonytalanul gördülő szekerét a maga furfangos kenőcsével kezegetve tereli a kívánt irányba, mint a méltóságára büszke ügyvédre, aki a törvény és tudomány a köztudatban megfoghatott erejünek tűnő — fegyverén kívül megvetéssel utasítja vissza minden más eszköz használatát. Ez a tömegpszichózis teremtette meg azt a levegőt, melyben a modern értelemben vett specialisták, a rendőrségi, pénzügyi, kijáró ügyvédek diszpéldányai teremnek. Ez kergeti a gyöngéket és megalkuvókat az ügyvédi tevékenység azon határvidékeire, ahol kisebb tehet-

séget is gyorsabb anyagi érvényesülés kecsegtet, ahol már nincsen kari hagyomány, nincsenek morális korlátok, de amelyek korlátok nélküli síkamlós meredekén könnyű is a mélységbe bukni.

Az ügyvédség e számban jelentékeny része nem harsoghatta büntelenül a világba, hogy ő nem egy absztrakt ideál keresztes vitéze, hanem praktikus és megalkuvó martalóc, aki furfanggal lopja haza azt, amiért a másik szive vérét ontja: a közönség elhitte, zsoldjába is fogadta, meg is fizeti, de megtagadja tőle azt a tiszteletet és becsületet, amelyet még ma is csak annak ad, aki a tömegmorálon felülemelkedő etika hordozója. Természetes aztán, hogy a megkülönböztetni nem tudó tömeg, amely a dolgok rendje szerint egyébként is az ilyen könnyebb fajsúlyu, hangosabb szavu ügyvéddel talál gyakrabban érintkezést, az erről alkotott selejtes értéktételeket, zavaros fogalmat általánosítólág terjeszti ki az egész ügyvédségre.

Ezzel visszaérkeztünk arra a megállapításunkra, hogy az ügyvédi büncselekmények elszaporodása, amely részben az ügyvédség szerencsétlen irányban való fejlődésének egyik vadhajtása és maga e fejlődés iránya, végzetes hatással lehet az ügyvédi hivatás presztizsére és minden egyes ügyvéd munkájára. Az ügyvédi munka értékének előfeltétele é munka megbecsülése, kvalifikációja, elismerése annak a tekintélynek, amelyet a hivatási hierarchia magaslatán álló foglalkozás kisugároz. Az ügyvédi foglalkozás nem nélkülözheti e tekintély bázisár kialakuló immunitás bizonyos fokát. Az ügyvédi immunitás nem dogma, fogalmilag nem is bástyázzák körül tételes intézkedések, de annál inkább adva van — sajnos inkább adva volt — az egyetemes köztudatban. Az ügyvéd megközelíthetetlen magasságban állott a vállalt ügy fölött, feneketlen távolság választotta el attól az „eset“-től, melyet legjobb igyekezetével képviselt és ha mégis tulbuzgóság, vagy valamely műhiba folytán nagy ritkán a helyesnél közvetlenebb mértékben kapcsolódott is bele: elképzelhetetlen volt, hogy az ügyvédet az ügygel, a védenc érdekeit a védő érdekeivel összekeverték és azonosították volna. Ma, mikor a sajtó riktó színezésében népszerűsített ítéletek a közönség szemében szabad prédává alacsonyítják az ügyvédet, mindennapos kezd lenni, hogy az ügyfele érdekeit erélyesebben, bár törvényes eszközökkel érvényesítő fiskálist, zsarolással, egy okirat felvételénél talán nem skrupulózusan kíváncsi, de jóhiszeműen és szabályosan eljáró ügyvédet a fél családja miatt bünsegédlettel vádolnak és talán nincsenek messze azok a szép idők, mikor a kártérítési perben csökönyösen védekező perbeli képviselőt a féllal egyetemlegesen fogják kártérítésben marasztalni, a tolvajt védőjével — mert a védekezésre kitanította — együtt fogják becsukni.

Egy pillantig sem védjük a bünösöket: elsősorban az ügyvédség érdeke a belső megtisztulás. De éppen a gyógyítás szempontjából fontos a helyes diagnózis. Rá kell mutatnunk arra a kölcsönhatásra, amelyet a közéleti erkölcsök eldurvulása az ügyvédség fejlődésére, ennek elfajult irányai pedig visszaütőleg a tömegmorál további leromlására gyakorolnak. meg kell rajzolni azt a társadalmi és gazdasági hátteret, amelynek levegője dusan tenyészti az álügyvédséget és elsorvasztja hivatásunk klasszikus eszményeit; végül jeleznünk kell a közletről fenyegető végső veszedelmet: abban a pillanatban, mikor a kar alantas rétegeinek etikája a köztudatban az ügyvédség egyetemét szabályozó erkölcsként jelentkezik — a tömegpsziché hajlik az in peius általánosításokra. —: akkor az ügyvédség elveszti a létalapját jelentő presztizse erejét és akkor nemcsak mint hivatás, de mint kenyéradó foglalkozás is meg fog szünni.

Soha közérdek és jogos magánérdek nem olvadt össze szervesebben, mint egyedül lehető célkitűzésünkben. Legyen az ügyvéd ismét a legmagasabb etika depositáriusa, hirdesse és védje ismét a Jog és Igazság tiszteletét és akkor nemcsak a közszellem renaissanceának harcosa lesz, hanem megteremti azt a közéleti levegőt is, amelyben a klasszikus ügyvédség hivatási szépségének és méltóságának teljes fényében szület-
hetik ujra.

Dr. Varannai István.

Utszéli jogesetek.

Az ujság hozta, hogy egy leány pincérnek öltözve, addig udvarolt egy másik nőnek, amíg az kimondta a boldogító igent és annak rendje és módja szerint megesküdtek. A nászéjszaka után a leány-asszony hamarosan újra hazaköltözött a szüleihez. Az ujság szerint a bontóper nyomban megindult. Tudjuk, hogy házassági törvényünk nem adja a házasság fogalom meghatározását. *Kant* (Metaphysik der Sittenlehre, 1838. V.-Band 83. lap) a maga meghatározásában nyilván a római jogra nyul vissza, amely szerint *Nuptiae sunt conjunctio maris et feminae consortium omnis vitae, divini et humani juris communicatio* (Medestinus) vagy: *Nuptiae autem, sive matrimonium est viri et mulieris conjunctio, individuum vitae consuetudinem continens* (Justinianus). Ennek dacára fennálló jogunk szerint is házasságot csak két különemű természetes személy köthet, ami a *minoris ad majus* kiviláglik a HT. 54. §. c. pontjából, amely tévedés címén megengedi a házasság megtámadását azon az alapon, hogy az egyik házastfél már a házasság kötésekor állandóan képtelen volt a házassági tartozás teljesítésére és a másik házastfél ezt nem tudta és nem tudhatta. Bontás persze, amiről a napilapok fecsegtek, ki van zárva, mert ha a felek különeműsége a házassági jogügylet lényeges kelléke, akkor a létrejött kötés egyáltalán nem házasság, *non existens*